

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BSO321-H-2021-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	30-04-2021 09:00	Termin:	2021 VÅR
Sluttdato:	14-05-2021 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave		
SIS-kode:	203 BSO321 1 H 2021 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	343
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	7920
----------------------	------

Egenerklæring *: Ja
Jeg bekrefter at jeg har registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *: Ja

Gruppe

Gruppenavn:	(Anonymisert)
Gruppenummer:	36
Andre medlemmer i gruppen:	Deltakeren har innlevert i en enkeltmannsgruppe

Jeg godkjenner autalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

BACHELOROPPGAVE

Enslige mindreårige flyktninger - tilhørighet til fellesskap og konsekvenser for integrering

Unaccompanied refugee minors – belonging to communities and consequences for integration

Kandidatnummer: 343

Sosialt arbeid

Fakultet for helse- og sosialfag (FHS)

14.05.21

Antall ord: 7 920

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Abstract

The purpose of this thesis is to seek to understand what challenges unaccompanied refugee minors experience in their need of belonging in a social and cultural community and what this can mean when it comes to integration in Norway. To address this, the thesis' method is literature review. The thesis has identified four themes as main findings. The themes are as follows: 1) the importance of different types of network, 2) experience of difference and categorization, 3) school as an integrational arena, and 4) culture competence and cultural identity. Together with relevant theory the findings discuss how unaccompanied refugee minors can experience belonging as a need too strong to maintain integration as an acculturation strategy. As a consequence, the youths may be forced to assimilate or segregate to feel that they belong to a cultural and social community. This, however, may either damages their connections and belonging to Norwegian culture and social network, or to their ethnic culture and social network. The categorization and reactions from the majority may also play a part in the choosing of acculturation strategy. Findings show the importance, and the youths wishes, to get Norwegian friends. This has a great significance in integration. To keep in contact with their families from their home country also shows an importance in choosing integration as an acculturation strategy.

Innholdsfortegnelse

1. Bakgrunn	5
1.1 Innledning.....	5
1.2 Rammer for arbeid med enslige mindreårige flyktninger	5
1.3 Sosialfaglig relevans.....	6
1.4 Problemstilling.....	7
1.5 Begrepsavklaring.....	7
1.5.1 Tilhørighet til fellesskap	8
1.5.2 Integrasjon	8
1.6 Oppbygging av oppgaven.....	8
2. Metode	8
2.1 Litteraturstudie som metode	8
2.2 Forforståelse	9
2.3 Søkestrategier og inklusjonskriterier	9
2.4 Utvalgte tekster og kildekritikk.....	10
2.4.1 Rapport av Oppedal et al. (2011).....	10
2.4.2 Forskningsartiklene av Brook & Ottemøller (2020), Eide et al. (2020) og Oppedal & Idsoe (2015) ...	11
2.4.3 Masteroppgaven Bolstad (2019).....	12
3. Teori	12
3.1 Akkulturasjon	12
3.2 Integrasjon	12
3.2.1 Sosial integrasjon	13
3.2.2 Kulturell integrasjon.....	13
3.3 Assimilasjon.....	13
3.4 Segregasjon	14
3.5 Tilhørighet – et grunnleggende behov	14
3.6 Brobyggende og bindende sosial kapital.....	15
3.7 Sosiale kategorier	16
4. Funn	16
4.1 viktigheten av ulike typer nettverk og språk	17
4.2 Opplevelse av annerledeshet og kategorisering.....	17
4.3 Skole som integreringsarena	18
4.4 Kulturkompetanse og kulturell identitet.....	18
5. Drøft	19
5.1 Integrering som relativt begrep.....	19
5.2 Manglende sosial kontroll	20
5.3 Behovet for tilhørighet som overskyggende	20
5.3.1 Assimileringspress.....	21
5.4 For sterk kulturell integrasjon i majoritetssamfunnet	22

5.5 Kulturkompetanse og opplevd diskriminering	22
5.6 Kategorisering og annerledeshet.....	22
5.8 Integrering	24
5.8.1 Tilhørighet og integrering – to-veis prosess.....	24
5.8.2 Viktighet av ulike typer nettverk.....	24
5.8.3 Skolen som integreringsarena	26
5.8.4 Opprinnelseskultur og nettverk i fraflytterland	26
5.9 Nettverk som tillitsskapende i samfunnet	27
6. Avsluttende.....	27
7. Litteraturliste	29
Vedlegg 1.....	33

1. Bakgrunn

1.1 Innledning

Inn mot 2020 ble det satt rekord i antall mennesker på flukt i verden. FNs flyktningkonvensjon definerer flyktninger som mennesker drevet ut av sitt hjemland og som ikke har mulighet til beskyttelse i sitt hjemland fordi de frykter forfølgelse på grunn av rase, religion, medlemskap i sosiale gruppe eller politiske meninger (Forente nasjoner, 2019). Flyktningene som kommer til Norge har derfor ofte opplevd utfordringer som krig, uro eller voldelige diktaturer. Dette er også tilfellet for barn som flykter til Norge uten foreldre (Oppedal et al., 2009, s. 11). Disse omtales som enslige mindreårige flyktninger og er den gruppen mennesker denne oppgaven skal omhandle. Enslige mindreårige flyktninger er barn og unge under 18 år som er bosatt i norske kommuner, og som har flyktet til Norge uten foreldre eller andre med foreldreansvar (Svendsen et al., 2018, s. 7). I etablering av ny tilværelse i Norge er det viktig for disse ungdommene å skape nytt nettverk i Norge, samt rekonstruere nettverk i fraflytterlandet (Oppedal et al., 2009, s. 7).

De enslige mindreårige flyktningene (heretter omtalt som «EMF» eller «ungdommene») har til felles at de har flyktet uten foreldre, men er ellers en ganske heterogen gruppe. De har ulik bakgrunn med ulikt nivå av skolegang, kunnskaper og forskjellig kompetanse, de har ulik kultur, religion og snakker forskjellige språk (Svendsen et al., 2018, s. 8). Fra 1996 til 2018 har 9943 EMF fått opphold og blitt bosatt i norske kommuner. Blant disse er det klart flest fra Afghanistan med 46%, 15% kommer fra Eritrea, 12% fra Somalia og 6% fra Syria. Fire av ti EMF som bor i landet per starten av 2019 er bosatt i perioden 2014 til 2018 (Kirkeberg, 2020, s. 16). Dette betyr en økning i bosetting av EMF de siste årene, og sammen med en generell økning av mennesker på flukt i 2020 skapes det en aktualitet rundt tema. Gutter utgjør et klart flertall av EMF i Norge. 1. januar 2019 var hele 84% av EMF bosatt i Norge gutter. Det er bare Etiopia som har et flertall av jenter på 55% (Kirkeberg, 2020, s. 18).

1.2 Rammer for arbeid med enslige mindreårige flyktninger

I ulike institusjoner sosialarbeidere jobber innenfor vil integreringspolitiske mål virke styrende for arbeidet (Brodtkorb & Rugkåsa, 2015, s. 310). Et integreringsmål for EMF i Norge er å få ungdommene raskt bosatt slik at de får mulighet til å ta utdanning og opplevelsen av trygghet og tilhørighet i et lokalsamfunn. Regjeringen mener at dette vil kunne hindre at ungdommene havner i et miljø preget av kriminalitet. Utenom disse mål er et fokus på EMF sin deltakelse i jobb og utdanning for integrering (Meld. St.30 (2015-2016), s. 43). Videre er et overordnet integreringsmål at alle innvandrere som kommer til Norge føler en tilhørighet til samfunnet, og dermed unngå at grupper står på utsiden av samfunnet. Det oppleves uheldig dersom grupper eller individer i samfunnet ikke opplever å høre til eller bli akseptert av menneskene rundt. På denne måten er det ønskelig at innvandrere skal føle en tilhørighet til flere kulturelle fellesskap, blant dem det norske (Meld. St. 30 (2015-2016), s. 96).

I arbeid med EMF setter FNs barnekonvensjon også føringer. Blant annet sier artikkel 20 at det i arbeid med barn som er fratatt sitt familiemiljø og som derfor har rett på beskyttelse og bistand fra staten skal tas hensyn til kontinuitet i barnets oppdragelse og etniske, kulturelle og språklige bakgrunn (Forente nasjoner, 1989, artikkel 20).

1.3 Sosialfaglig relevans

For sosialarbeideren som skal arbeide med mennesker som har innvandret til Norge, som EMF, er det viktig å ha kunnskap om at integreringsprosessen er lang og komplisert og kan utgjøre ulike strategier for etniske minoriteter i møte med majoriteten (Skytte, 2008, s. 137-138). Det er nødvendig å vite hvilke tilpasningsmuligheter etniske minoriteter har ved bosetting i Norge og hvilke utfall disse kan gi (Kaya, 2010, s. 59). Oppgavens relevans for sosialt arbeid er dermed å bidra til videre kunnskap på dette feltet. Sosialarbeidere skal også være bevisst at samfunn og individ påvirker hverandre (Fellesorganisasjonen, 2019, s. 5). Slik skal en sosialarbeider inneha kunnskap om hvilke påvirkninger samfunnet kan ha på EMF og omvendt.

Da EMF har til felles at de alle har flyktet uten foreldre er de altså uten omsorgspersoner i Norge. Dette gjør at staten og kommunen har et ekstra ansvar for omsorg av disse barna.

Mens det i mottaksfasen er staten som har ansvaret for omsorgen, er det kommunene som har ansvaret i bosettingsfasen. Kommunene bestemmer bosted, oppfølging, involvering av barnevernet osv. Som oftest bosettes de enslige mindreårige flyktningene i bofellesskap, institusjoner eller omsorgsboliger (Eide, 2020, s. 33). Som sosialarbeider er man ofte ansatt i stat eller kommune, og det kan være aktuelt å jobbe på institusjon eller omsorgsbolig hvor EMF bor. På bakgrunn av dette oppfattes det relevant å ha kjennskap til utfordringer ungdommene opplever ved bosetting og integrering i Norge.

1.4 Problemstilling

Med utgangspunkt i bakgrunn er følgende problemstilling formulert:

«Hvilke utfordringer kan det være for enslige mindreårige flyktningers opplevelse av tilhørighet til fellesskap og hvilke konsekvenser kan det ha for integrering?»

Oppgavens avgrensinger gjøres rede for i begrepsavklaringen. Dette anses som tilstrekkelig avgrensning, da problemstillingen er relativt konkret.

1.5 Begrepsavklaring

Jeg skal nå gjøre rede for to sentrale begrep i oppgaven og oppgavens problemstilling: tilhørighet til fellesskap og integrasjon. Det er også nødvendig å kort avklare bruk av noen andre begrep. «Majoritet» og «etnisk norske» blir brukt om mennesker som har foreldre som er født og oppvokst i Norge, og som selv også er født og oppvokst i Norge. «Etniske minoriteter» blir dermed de som har innvandret til Norge. «Opprinnelseskultur» blir brukt om kulturelle normer, verdier, tradisjoner og språk som ungdommene har med seg fra sitt fraflytterland. Selv om en del både engelsk og norsk litteratur på feltet har omtalt opprinnelseskultur som «etnisk kultur» har jeg valgt å ikke gjøre dette i min oppgave i et forsøk på å hindre kategorisering og stigmatisering. Andre sentrale begrep vil gjøres rede for første gang de brukes underveis i oppgaven.

1.5.1 Tilhørighet til fellesskap

Tilhørighet handler om opplevelsen av å høre til. I oppgaven brukes begrepet om tilhørighet til kulturelle fellesskap og til sosiale nettverk. For EMF som har flyktet fra familie, venner, hjemlandet sitt og brutt tilknytningen til det de kjente, er behovet for å tilhøre noen og å tilhøre et sted et bevisst mål som kan overskygge andre deler av livet. Tilhørighet er en dimensjon som er grunnleggende for et stabilt liv for de enslige mindreårige flyktningene (Kohli, 2011, s. 315).

1.5.2 Integrasjon

Å integrere betyr å samordne noe til en ny enhet. For mange etniske minoriteter som bor i Norge handler dette om å beholde sin kultur fra hjemlandet, sitt opprinnelige morsmål og samtidig tilpasse seg den norske kulturen og lære norsk (Dahl, 2013, s. 224-225). Ettersom integrering er et bredt begrep, skal oppgaven ha fokus på to dimensjoner. Disse dimensjonene er sosial og kulturell integrasjon. Sosial integrasjon omhandler sosial tilknytning og deltakelse, mens kulturell integrasjon omfatter følelsen av å høre til i Norge, samt kulturell tilpasning (Barstad & Molstad, 2020, s. 12). Disse dimensjonene vil utdypes videre i teori-delen.

1.6 Oppbygging av oppgaven

Oppgaven bygger på litteraturstudie som metode. Metoden og tekstene som utgjør oppgavens «funn» skal derfor nå legges frem og deres relevans skal kritisk vurderes. Etter dette skal teori som vurderes relevant for oppgavens problemstilling gjøres rede for. Videre vil oppgavens funn legges frem, før funn og teori skal drøftes sammen. Til slutt vil en avslutning kort oppsummere oppgaven.

2. Metode

2.1 Litteraturstudie som metode

Ifølge Jacobsen (2010, s. 53-54) skal prosessen mot en bacheloroppgave starte med å velge om jeg skal samle inn data selv, eller om jeg skal basere meg på sekundærdata som er samlet inn av andre. På grunn av begrenset tid og oppgavens beskjedne omfang har jeg valgt

å bruke sekundærdata. Den vanligste typen undersøkelsesdesign med sekundærdata er litteraturstudie. Målet med en litteraturstudie er å se på hva som er gjort av forskning, publisert i bøker, sammenstille funn og teorier og prøve å konkludere på bakgrunn av det (Jacobsen, 2010, s. 54). En fordel ved å gjennomføre en litteraturstudie er at det blir samlet større mengder informasjon om et tema som kan bidra til å se helheten på en annen måte enn om man baserer seg på mindre data (Aveyard, 2018, s. 6). Ettersom oppgaven tar for seg opplevelsene til EMF vil en litteraturstudie kunne bidra med opplevelsene til flere EMF enn ved et kvalitativt intervju. Ulempen ved en litteraturstudie er derimot at det er vanskeligere å få til egne vinklinger, da oppgavens funn sentreres mye rundt, og kan søke å støtte, forfatterens synspunkter (Forsberg & Wengström, 2015, s. 26).

2.2 Forforståelse

En litteraturstudie kan også søke å bekrefte egne oppfatninger og forforståelse da studien baserer seg på selektiv utvelgelse av artikler. Dette gjør det mulig å velge bort artikler og rapporter som ikke stemmer med egen forforståelse. På sikt kan dette bidra til feilaktig belysing av problemstilling (Forsberg & Wengström, 2015, s. 26). For å hindre at denne oppgaven ikke skal styres og konkludere på bakgrunn av min forforståelse er det viktig at jeg er bevisst dette i søk, utvelgelse, tolkning og bruk av funnene, slik at problemstillingen kan belyses fra forskjellige synspunkt. Min forforståelse er blant annet preget av min praksisperiode i et tiltak for voksne minoritetsspråklige, hvor integrering var et sentralt tema. Denne erfaringen bidro til å se utfordringene mange møter i et nytt land, med ny kultur og nytt språk.

2.3 Søkestrategier og inklusjonskriterier

For å finne passende litteratur til å belyse min problemstilling har jeg valgt å bruke søkemotorene Oria, Google Scholar og SocIndex for å gjøre systematiske søk. Søkord som ble brukt ved funn av utvalgte tekster er lagt ved oppgaven, se vedlegg 1. Søkordene ble skrevet på både engelsk og norsk. Mine inklusjonskriterier for utvelgelse av forskningslitteratur til oppgaven er at det er publisert i tiden 2011-2021, det er i en norsk

kontekst, det omhandler enslige mindreårige flyktninger i alderen 13-18 år og deres erfaringer ved bosetting i møte med Norge som kultur og samfunn. Da oppgaven skal drøfte tilhørighet og dens betydning for integrering er det nødvendig å anvende forskning som inkluderer EMF som på forskningstidspunktet har bodd en stund i Norge. Ungdommene i forskningen kan dermed ha blitt eldre enn 18 år. Derfor er ikke et inklusjonskriterie at ungdommene må være mellom 13-18 år på forskningstidspunktet.

I utvalgelse av tekst til oppgaven er det også foretrukket å bruke flest med kvalitativ metode. Dette fordi kvalitativ metode søker å fange opp opplevelser gjennom forskningen (Dalland, 2012, s. 112). Metoden søker også å gå i dybden på forskningstema og dermed få en sammenheng og helhet gjennom mange opplysninger om få temaer (Dalland, 2012, s. 113). Dette fokuset er sentralt for oppgaven, fordi det kan belyse opplevelsene de enslige mindreårige flyktningene har rundt integrering og tilhørighet.

2.4 Utvalgte tekster og kildekritikk

I tillegg til å bruke inklusjonskriterier for utvalgelse av tekster til oppgaven har jeg også vært kritisk til tekstenes gyldighet, holdbarhet og relevans til å belyse oppgavens problemstilling. Gyldighet og holdbarhet innebærer å vurdere hva slags tekst kilden er, hvem som har skrevet det, bakgrunn for teksten, omfanget og når teksten er skrevet (Dalland, 2012, s. 74). Ut ifra dette har jeg kommet fram til en rapport, tre forskningsartikler og en masteroppgave som mest relevante for oppgaven. Disse skal nå presenteres.

2.4.1 Rapport av Oppedal et al. (2011)

Rapporten «Etter bosettingen: psykisk helse, mestring og sosial integrasjon blant ungdom som kom til Norge som enslige mindreårige asylsøkere» er skrevet av Oppedal et al. (2011) og utgitt av FHI. Rapporten inneholder informasjon innhentet ved hjelp av både kvalitative og kvantitative metoder. Dette innebærer spørreundersøker, longitudinell forskningsdesign og intervjuer. Fordi teksten er en rapport kommer den lenger ned på kildehierarkiet enn en forskningsartikkel (Dalland, 2012, s. 71). Rapporten av Oppedal et al. (2011) er likevel fagfelleverdert, noe som bidrar til å styrke dens gyldighet og holdbarhet. Fordi den er utgitt i 2011 kan en svakhet ved rapporten være at forskningen ikke er oppdatert. Rapporten

inkluderes likevel fordi den er innenfor oppgavens inklusjonskriterier og bidrar til å belyse oppgavens problemstilling. Den er også sterk fordi den inkluderer 660 deltakere, noe som betyr at den være mer overførbar til andre EMF enn om det var opplevelsene til svært få (Aveyard, 2018, s. 114).

2.4.2 Forskningsartiklene av Brook & Ottemöller (2020), Eide et al. (2020) og Oppedal & Idsoe (2015)

Forskningsartiklene som er inkludert i oppgaven er «A new life in Norway: The adaption experiences of unaccompanied minor refugee girls» av Brook & Ottemöller (2020), «The role of social support in the acculturation and mental health of unaccompanied minor asylum seekers» av Oppedal & Idsoe (2015) og «Trajectories of ambivalence and trust: Experiences of unaccompanied refugee minors resettling in Norway» av Eide et al. (2020). At de er fagfellevurderte forskningsartikler gjør at de troner øverst på kildehierarkiet (Dalland, 2012, s. 71) og er dermed å foretrekke over andre kilder. Forskningsartiklene av Eide et al. (2020) og Brook & Ottemöller (2020) er gjennomført med kvalitative metoder. Eide et al. (2020) har brukt longitudinelt forskningsdesign og har derfor intervjuet 9 afghanske gutter gjennom to år. Det kan være en svakhet for artikkelen at den bare inkluderer afghanske gutter, men inkluderer fordi afghanske gutter som nevnt er overrepresentert i statistikk over EMF i Norge.

Forskningsartikkelen av Oppedal & Idsoe (2015) er gjennomført med kvantitativ metode ved å benytte spørreskjema gitt til 895 enslige mindreårige flyktninger bosatt i kommuner over hele Norge. At artikkelen har kvantitativ metode og er basert på svar fra et høyt antall deltakere gjør at forskningen kan gå mer i bredden og få frem det gjennomsnittlige mer enn forskning som har brukt kvalitativ metode. Forskningen til Brook & Ottemöller (2020) baserer seg på intervjuer med 6 jenter. At intervjuene er av jenter er en fordel i min studie, da de andre tekstene baserer seg mest på gutter. Både artikkelen av Eide et al. og den av Brook & Ottemöller er fra 2020 og bidrar dermed med relativ ny og oppdatert forskning til oppgaven. I forskning til Oppedal & Idsoe ble rekruttering og datainnsamling gjort på slutten av 2006 til 2011, men forskningsartikkelen ble ikke publisert før 2015 og inkluderer derfor i oppgaven. Eide, Oppedal, Idsoe og Ottemöller er alle kjente forskere på feltet.

2.4.3 Masteroppgaven Bolstad (2019)

Masteroppgaven «No matter where you live, you need to belong: Unaccompanied minor Afghan refugees' reflections and experiences of identity, citizenship and integration» av Bolstad (2019) er en masteroppgave og er derfor skrevet for å oppnå en grad, noe som sier litt om hvilket nivå som kan forventes av teksten (Dalland, 2012, s. 76). Masteroppgaven har brukt kvalitativ forskningsmetode med intervju av 8 ungdommer. I likhet med Eide et al. (2020) omhandler oppgaven bare afghanske gutter, men inkluderes på samme grunnlag. Masteroppgaven er også relativt ny og funnene vurderes svært relevante for å belyse oppgavens problemstilling.

3. Teori

3.1 Akkulturasjon

Enslige mindreårige flyktninger som kommer til Norge opplever en stor strøm av ny informasjon og store kulturelle forskjeller fra de landene de kommer fra. Kontakten med en ny kultur fører til kulturelle og psykologiske endringer som igjen fører til forskjellige former for tilpasning. Denne måten å tilpasse seg ny kultur, og inneha en annen kultur kalles akkulturasjon (Berry & Sam, 2016, i Brook & Ottemöller, 2020, s. 4). Akkulturasjon kan bety at både minoritet og majoritet endres i møte med hverandre for å minske forskjellene dem imellom, men det vanligste er at minoritetskulturen må forandre seg (Schiefløe, 2019, s. 180). Berry et al. (2006, s. 306) definerer fire akkulturasjonsstrategier i etniske minoriteters tilpassing mellom ny og opprinnelseskultur. Disse er assimilasjon, integrasjon, segregasjon og marginalisering. Oppgaven skal ta for seg og drøfte assimilasjon, integrasjon og segregasjon.

3.2 Integrasjon

Integrering kan forstås som en vei inn i det norske samfunnet, men også som deltaking på ulike områder. Å delta kan i denne forbindelse både bety selve deltakelsen i ulike samfunnsarenaer, samt muligheten som ligger i å kunne delta (Barstad & Molstad, 2020, s.

9-10). En viktig del av integreringen er at det ikke bare er innvanderne som skal tilpasse seg det norske samfunnet, men at samfunnets medlemmer også tilpasser seg de nyankomne (Spencer & Charsley, 2016, s. 4 i Barstad & Molstad, 2020, s. 10). Integrering kan forstås som et kontinuum med assimilasjon og segregasjon på hvert sitt ytterpunkt med integrasjon i midten. Etniske minoritetsborgeres akkulturasjonsstrategier vil være dynamisk og under stadig utvikling basert på faktorer som erfaringer og reaksjoner de opplever å få fra majoritetsbefolkningen (Skytte, 2008, s. 141-142).

3.2.1 Sosial integrasjon

Sosial integrasjon forutsetter at en person har varige relasjoner til andre i et samfunn, at kjennskapen til kulturen er på et nivå som muliggjør effektiv kommunikasjon og samhandling med andre og at personen deltar i interaksjonen som vanlig finner sted i samfunnet (Schiefløe, 2019, s. 346). Ager & Strang (2008, s. 170) definerer sosial kontakt som en sentral dimensjon i integrering av etniske minoriteter. Her inngår sosiale broer (bridges) til andre grupper og miljøer, sosiale bånd (bonds) med familie, venner med samme etnisitet, nasjonalitet eller på andre måter del av samme gruppe og sosiale lenker (links) til offentlige strukturer (Ager & Strang, 2008, s. 178).

3.2.2 Kulturell integrasjon

Kulturell integrasjon omhandler enighet rundt de viktigste kulturelle elementene i en kultur. Disse elementene er blant annet verdier, språk og samfunnsnormer. At en gruppe er kulturelt integrert i samfunnet har betydning for både samfunnet og individene i gruppen. Individene fordi det gir en følelse av å være i et fellesskap og bidrar til opplevd tilhørighet. Samfunnet fordi et samfunn hvor menneskene er svakt kulturelt integrert lettere kan føre til uro, forvirring og konflikter. En utfordring ved høy kulturell integrasjon er at det kan være vanskelig å tilpasse samfunnet til endringer som påvirker, for eksempel nye kulturer (Schiefløe, 2019, s. 154-155).

3.3 Assimilasjon

Assimilering, assimilasjon, betyr at noe blir likt eller smelter sammen. I forbindelse med innvandring betyr dette at etniske minoriteter etter hvert tilegner seg og blir mer og mer

som majoritetskulturen (Schiefloe, 2019, s. 182). Assimilering innebærer å gi avkall på kulturelle, sosiale og språklige aspekter fra fraflytterlandet og bli så lik majoritetsbefolkningen som mulig (Kaya, 2010, s. 84). Assimilering kan spesielt være tilfellet hvor det ikke er en kollektiv sosial kontroll som opprettholder minoritetsspråket, kulturen og levestilene (Schiefloe, 2019, s. 182). Assimilering er ikke et bevisst mål i norsk politikk (Schiefloe, 2019, s. 182).

3.4 Segregasjon

Segregering, segregasjon, kan omtales som det motsatte av assimilering. Å segregere betyr å skille ut og er derfor brukt om å beskrive samfunn hvor ulike etniske grupper lever separert fra hverandre med fravær av kontakt. Skillet mellom gruppene kan være geografisk og/eller sosial. Dersom segregeringen er både sosial og geografisk kan det oppstå samfunn som lever parallelt med majoriteten, men som forholder seg til kulturen fra fraflyttingslandet. En slik segregering av kulturelle og etniske grupper kan være preget av valg og tvang, og kan finne sted fordi det kan være lettere å finne sammen med andre som er lik seg selv, altså andre med lignende etniske eller kulturelle bakgrunn (Schiefloe, 2019, s. 182-183).

3.5 Tilhørighet – et grunnleggende behov

Tilhørighet er ifølge Schiefloe (1977, 2011 referert i Schiefloe, 2015, s. 131-132) å inngå i en sosial og kulturell sammenheng og er en behovslignende tilstand som avhenger følelsen av trygghet og meningsfullhet. For å oppleve tilhørighet, meningsfullhet og trygghet identifiserer Schiefloe tre forutsetninger. Disse er fellesskap som omhandler interaksjon, integrering og inkludering, anerkjennelse som viser til betydningen av andre menneskers vurdering, og forståelse for blant annet de sosiale kontekster man er innenfor. På denne måten er det å være medlem i et sosialt nettverk grunnleggende behov for mennesker. Dette gjør det mulig å gå langt for å innfri andres forventninger for å bli likt, inkludert og akseptert (Schiefloe, 2015, s. 132).

Tilhørighet handler også om hvem man identifiserer seg med. Her handler det om hvem andre sier at man er og hvem man selv oppfatter at man er (Dahl, 2013, s. 197). En måte å

viser og oppleve tilhørighet i et fellesskap på er ved å inneha en kulturkompetanse (Schiefløe, 2019, s. 148). Kulturkompetanse handler om språkferdigheter, kjennskap til kroppsspråk og regler, samt til verdier som virker styrende for sosiale relasjoner (Seglem et al., 2011, s. 11). Kulturkompetanse kan være om både opprinnelseskultur og norsk kultur (Oppedal, 2006 referert i Oppedal et al., 2011, s. 32). Tilhørighet til begge kulturene er viktig, da tilhørighet til opprinnelseskulturen skaper en kontinuitet i tilværelsen mellom fortid, nåtid og fremtid, mens tilhørighet til den norske kulturen bidrar til følelsen av likestilling og likeverdighet med andre medlemmer av majoriteten (Oppedal et al., 2011, s. 32). Dette påpekes også av Wade et al. (2005, referert i Kohli, 2011, s. 315) som viser til at det er essensielt for EMF å beholde tidligere relasjoner, rutiner og kultur, altså å skape en kontinuitet i tilværelsen. Samtidig må det være muligheter for å skape nye relasjoner, rutiner og bli en del av flere kulturer ved bosettingsfasen i Norge.

3.6 Brobyggende og bindende sosial kapital

Sosial kapital defineres av Bourdieu som ressursene, både de faktiske og de potensielle, en kan benytte som deltaker i et nettverk. Sosial kapital kan oppstå i en gruppe på grunn av de sosiale relasjoner og forpliktelsene mellom medlemmene, fordi denne typen nettverk har kvaliteter som er viktige for medlemmene av gruppen (Schiefløe, 2015, s. 94).

Putnam skiller mellom bindende og brobyggende sosial kapital. Bindende sosial kapital skaper en sterk inn-gruppe tilhørighet og fellesskap som kan virke samlende og forsterkende på en gruppe. Denne typen sosial kapital binder en gruppe sammen, i tillegg til at det forsterker hvem som ikke er med i inn-gruppen og dermed med i ut-gruppen (Putnam, 2000, s. 22-23). Bindende sosial kapital kan gi medlemmene av nettverket støtte når det kreves (Schiefløe, 2015, s. 69). Nettverket består av medlemmer med likhetstrekk som for eksempel samme religion, etnisitet, nasjonalitet, er i familie eller på andre måter blir en gruppe (Putnam, 1993; Woolcock, 1998 i Ager & Strang, 2008, s. 178).

Brobyggende sosial kapital er bedre for å få tilgang til andre miljøer, og for å generere bredere samhandling med andre grupper (Putnam, 2000, s. 22-23). Brobyggende sosial

kapital kan skapes på for eksempel utdanningsinstitusjoner (Schiefløe, 2015, s. 69). Begge typer nettverk har sine fordeler, men for tette ungdomsnettverk uten voksne ressurspersoner kan også føre til utvikling av kriminalitet og annen avvikende atferd hos ungdom (Schiefløe, 2015, s. 70). Putnam ser på sosiale nettverk som mulige til å styrke sosial solidaritet og sosial tillit i samfunnet (Wollebæk & Segard, s. 34-35). Særlig kan brobyggende sosiale nettverk skape tillit mellom grupperinger i samfunnet (Schiefløe, 2015, s. 69).

3.7 Sosiale kategorier

Mennesker systematiserer verden ved å bruke sosiale kategorier. Disse kategoriene innehar forventninger til oppførselen til medlemmene av kategoriene. Nordmenn oppfører seg på én måte, mens somaliere oppfører seg på en annen måte. De sosiale kategoriene er med på å bestemme utviklingen av sosiale fellesskap og tilhørighet. På samme måte hindrer sosiale kategorier også utviklingen av sosiale fellesskap, fordi det skaper et skille mellom hvem som er med i gruppen som kalles «vi» og hvem som er «dem». De sosiale kategoriene beskriver hvordan man skal handle, reagere overfor og hvilke forventninger man kan ha mot mennesker som representerer ulike sosiale kategorier (Skytte, 2008, s. 48-49).

4. Funn

Funnene ble analysert ved hjelp av en tematisk analyse. I følge Aveyard (2018, s. 141) omhandler dette å identifisere tema som er felles for litteraturen som brukes i oppgaven. Dette innebærer å sammenligne, se på forskjellene og tolke funnene fra de forskjellige tekstene. Temaene som er mest gjennomgående fra de utvalgte tekstene og som er mest relevant for å drøfte oppgavens problemstilling vil nå presenteres (Aveyard, 2018, s. 141). Temaene er viktigheten av ulike typer nettverk og språk, opplevelse av annerledeshet og kategorisering, skole som integreringsarena, og kulturkompetanse og kulturell identitet. Alle temaene er omtalt som sentrale for ungdommene som var med i forskningsstudiene, men også som sentrale faktorer for integrering av ungdommene.

4.1 viktigheten av ulike typer nettverk og språk

I Brook & Ottemöller (2020), Eide et al. (2020), Bolstad (2019), Oppedal & Idsoe (2015) og Oppedal et al. (2011) er vennskap et sentralt tema. Informantene i alle artiklene påpeker at vennskap er en viktig faktor for trivsel i Norge, både venner med samme etnisitet og etnisk norske venner. Flere ungdommer forteller om ønsket og behovet for sosial støtte fra venner (Bolstad, 2019, s. 100-101; Eide et al., 2020, s. 559). De fleste forteller at de har norske venner, men opplever at dette har tatt tid, og at det er vanskelig å bli kjent med nordmenn (Bolstad, 2019, s. 101; Brook & Ottemöller, 2020, s. 7; Oppedal & Idsoe, 2015, s. 208). For noen EMF er sosialarbeidere viktige i hverdagen fordi de kan snakke med sosialarbeidere om utfordringene i livene deres (Oppedal et al., 2011, s. 28). Andre beskriver en mistillit til sosialarbeidere (Eide et al., 2020, s. 560).

Å kunne norsk omtales i Bolstad (2019), Oppedal et al. (2011) og Brook & Ottemöller (2020) som en viktig faktor for sosial integrering. Det gjør det lettere å få norske venner. Flere viser til at å ha norske venner gjør at de lærer mer om norsk kultur, som igjen bidrar til å føle at de er en del av det norske samfunnet. Å ha etnisk norske venner er også viktig for å lære mer norsk. I Bolstad (2019, s. 114) forteller to ungdommer at det er utfordrende å kommunisere med nordmenn på et dypere plan, på grunn av manglende norskkompetanse. De ser frem til å kunne kommunisere med nordmenn på en «ekte» måte. En informant i Brook & Ottemöller (2020, s. 7) opplever å kunne norsk så viktig at det gir henne en følelse av å være normal.

Kontakt med familie i hjemlandet omtales i Eide et al. (2020, s. 559) som viktig for ungdommene. En gutt forteller at hans mor har en helt sentral rolle i hans liv og gir han motivasjon til å leve livet sitt. I Oppedal & Idsoe (2015, s. 207) vises det til at EMF som har kontakt med familie i hjemlandet opplever mer sosial støtte enn de som ikke har det. De opplevde også å ha mer kulturkompetanse om opprinnelseskulturen dersom de hadde sosial støtte fra familien.

4.2 Opplevelse av annerledeshet og kategorisering

I Brook & Ottemöller (2020, s. 7) forteller ungdommer at de er redd for å bli misforstått av norske ungdommer og derfor ikke kan være seg selv helt. I Eide et al. (2020, s. 560) forteller ungdommene om en opplevelse av annerledeshet fra norske ungdommer, her ligger den opplevde forskjellen mest i tilgangen på ressurser. En ungdom identifiserer disse ressursene som sosial støtte, mens en annen opplever ressursforskjellene mer knyttet til utdanningsmuligheter. Han beskriver også forskjeller i oppvekst – norsk ungdom har vokst opp i fred og uten den samme uroen som han har (Eide et al., 2020, s. 560). Dette gjelder også for noen ungdommer i Oppedal et al. (2011, s. 29-30). De opplever det vanskelig å snakke med norske venner om deres opplevelser ettersom nordmenn ikke kan forstå det EMF har opplevd.

En ungdom reagerer på gjentatt kategorisering av alle mennesker som tilhørende til en etnisitet. Han mener det viktigste er å bli sett på som et menneske og ønsker ikke å kategorisere alle mennesker på bakgrunn av deres etnisitet (Bolstad, 2019, s. 69). Dette gjelder også for noen ungdommer i Oppedal et al. (2011, s. 29-30). Ungdommene forteller at det er utfordrende å føle seg norsk når de hele tiden blir kategorisert som «etnisk».

4.3 Skole som integreringsarena

Skole omtales av flere som en viktig integrasjonsarena, både for sosial og kulturell integrering. I Bolstad (2019, s. 104) forteller noen av ungdommene at det å gå på skole bidrar til en følelse av å være norsk. Her møter de etnisk norske ungdommer, lærer om det norske samfunnet, lærer mer norsk og får mulighet til å skape en fremtid, forteller de. Dette er noe som støttes i Brook & Ottemöller (2020) hvor noen av ungdommene forteller at utdanning er en viktig faktor i det å bli mer norsk. En jente forteller at hun kan kalle seg nordmann når hun har tatt utdanning (Brook & Ottemöller, 2020, s. 8).

4.4 Kulturkompetanse og kulturell identitet

I Bolstad (2019), Brook & Ottemöller (2020), Oppedal et al. (2011) & Oppedal & Idsoe (2015) er kultur et tema. De fire første omtaler hvilken rolle både opprinnelseskulturen og den norske kulturen har i ungdommenes identitetsutvikling. I Brook & Ottemöller (2020, s. 8)

opplever ungdommene det utfordrende å både passe inn i den norske kulturen, men samtidig beholde sin opprinnelseskultur. Opplevelsen av at det er vanskelig å både være en del av norsk og opprinnelseskultur forteller også en ungdom i Bolstad (2019, s. 65). Han forteller at det er vanskelig å føle seg helt norsk, selv om han ønsker det. Han ønsker å beholde sin opprinnelseskultur, fordi den binder han sammen med foreldrene hans. Ifølge han er det verste som kan skje ham å miste hans opprinnelseskultur, fordi den er så grunnleggende viktig for hans identitet (Bolstad, 2019, s. 66). Opplevelsen av kultur og røtter til fraflytterlandet som viktig for identitet og tilhørighet støttes også av flere ungdommer i Oppedal et al. (2011, s. 38).

EMF opplever mer stress knyttet til akkulturasjonsprosessen enn andre ungdommer med innvandrerbakgrunn (Oppedal et al., 2011, s. 32-33). De forteller at de føler seg integrert, men at de har en sterkere tilhørighet til sin opprinnelseskultur. Selv om over halvparten av ungdommene i Oppedal et al. (2011) ikke føler seg norske, forteller 71% at de er stolt over å tilhøre den norske kulturen. Ifølge Oppedal et al. (2011, s. 33-34) kan dette tyde på at de ønsker å føle seg norske. I Oppedal & Idsoe (2015) vises det til at mangel på kulturkompetanse kan ha en indirekte sammenheng med opplevd nivå av diskriminering.

5. Drøft

Oppgaven har nå gjort rede for relevant funn og teori som videre skal drøftes opp mot hverandre i forbindelse med problemstillingen. Oppgavens problemstilling er

«Hvilke utfordringer kan det være for enslige mindreårige flyktningers opplevelse av tilhørighet til fellesskap og hvilke konsekvenser kan det ha for integrering?»

5.1 Integrering som relativt begrep

Selv om assimilering som nevnt ikke er et mål i norsk integreringspolitikk kan det diskuteres hvor vidt det er praksisen. Hva som er vellykket integrering er relativt og vanskelig å definere

og vil variere ut fra blant annet integreringsmål (Barstad & Molstad, 2020, s. 9). Det er derfor nærliggende å anta at det er vanskelig for både majoritetsbefolkningen og EMF å vite hva det integrering egentlig innebærer. Som beskrevet i funndelen føler noen ungdommer at det er deres ansvar å passe inn i det norske samfunnet, å bli norske (Brook & Ottemöller, 2020, s. 8). Fra majoritetsbefolkningens side viser statistikk at flere støtter opp under at etniske minoriteter tar i bruk en assimileringstrategi enn de som mener etniske minoriteter selv kan bestemme hvor mye de skal tilpasse seg (Brekke et al., 2020, s. 113-114). Med utgangspunkt i at EMF sine akkulturasjonsstrategier kan endres ut ifra deres erfaringer og majoritetens reaksjoner (Skytte, 2008, s. 141-142), kan det slik tenkes at ungdommenes akkulturasjonsstrategi heller mot assimilering. Dette fordi det kan se ut til at både ungdommene og majoriteten har en forventning om det. Slik tydeliggjøres integrering som et kontinuum. En slik forventning om assimilering kan utgjøre en utfordring for integrasjon, da det vanskeliggjør å skape en ny helhet i møtet mellom majoritet og minoritet – en forutsetning for integrasjon.

5.2 Manglende sosial kontroll

Som nevnt er assimilering en lettere akkulturasjonsstrategi når det ikke er en sosial kontroll som passer på at kulturen fra fraflytterlandet opprettholdes (Schiefloe, 2019, s. 182). Dette kan tenkes at stemmer for EMF som ikke har foreldre fysisk til stede som representanter fra opprinnelseskulturen. Likevel forteller en ungdom at nettopp derfor oppleves assimilering som en stor utfordring for ham da opprinnelseskulturen fungerer som et bindeledd til foreldre han ikke har fysisk nærhet til lenger (Bolstad, 2019, s. 66). Fravær av foreldre som representanter fra majoritetskulturen kan forklare hvorfor EMF opplever mer stress knyttet til akkulturasjonsprosessen enn andre unge med innvandrerbakgrunn (Oppedal et al., 2011, s. 32-33). Ungdommen føler kanskje en fysisk avstand til foreldre, men ønsker å ha en følelsesmessig nærhet, samtidig som de ønsker å bli akseptert av majoriteten.

5.3 Behovet for tilhørighet som overskyggende

Med utgangspunkt i at tilhørighet til fellesskap kan være behov som er ekstra viktig å dekke for EMF (Kohli, 2011, s. 315) kan det tenkes som en annen grunn enn fysisk avstand til foreldre og opprinnelseskultur som en utfordring for integrering. Ønsket om å inkluderes og føle en tilhørighet blant etnisk norske nordmenn kan være såpass stor at det gjør integrasjon vanskelig. Det kan tenkes at de bindende sosiale nettverkene er vanskeligere å inngå med norsk ungdom fordi de tilsynelatende ikke deler så mange likhetstrekk – et grunnlag for dannelse av bindende sosiale nettverk (Putnam, 1993, Woolcock, 1998 i Ager & Strang, 2008, s. 178). Følelsen av å være annerledes enn norsk ungdom trekkes frem av flere EMF (Brook & Ottemöller, 2020, s. 8; Eide et al., 2020, s. 560). Ungdommene peker også på utfordringen knyttet til å bli kjent med nordmenn og få norske venner (Bolstad, 2019, s. 101; Brook & Ottemöller, 2020, s. 7, Oppedal & Idsoe, 2015, s. 208). Denne opplevde forskjellen kan tenkes å bidra til å velge assimilering som akkulturasjonsstrategi i et forsøk på å redusere forskjellene og bli en del av et tilhørighetsskapende fellesskap med bindende sosial kapital.

5.3.1 Assimileringspress

Disse utfordringene og opplevelsen av å være annerledes kan støtte opp under følelsen av å måtte gi opp sin egen kultur for å få venner. Dette kan beskrives som et assimileringsspress (Kaya, 2010, s. 85) som bidrar til at ungdommene føler at de må gi opp sin opprinnelseskultur for å få norske venner, bli godtatt av majoriteten, for å føle en tilhørighet både kulturelt og sosialt.

Opplevelsen av assimileringsspress kan også tenkes å ha en betydning for valg av segregasjon som akkulturasjonsstrategi. Assimileringspresset kan oppleves dramatisk, da opprinnelseskulturen binder EMF sammen med familien og er en viktig del av deres identitet og opplevelse tilhørighet (Bolstad, 2019, s. 66; Oppedal et al., 2011, s. 38). Det vil også kunne skade opplevelsen av kontinuitet i ungdommenes liv dersom de føler at de må bryte med opprinnelseskulturen. Kontinuitet er som nevnt særlig viktig for EMF i bosettingsfasen (Wade et al., 2005, referert i Kohli, 2011, s. 315). Denne kontinuiteten påpekes som nevnt også i FNs barnekonvensjon (artikkel 20, 1989). Et press om å erstatte og ta bort en så viktig del av identiteten, oppveksten og det ungdommene føler en tilhørighet til kan tenkes å gi

dem en følelse av å måtte velge mellom å miste den kulturen de har (assimileres) eller velge den fullt og helt (segregeres).

5.4 For sterk kulturell integrasjon i majoritetssamfunnet

En for sterk kulturell integrasjon blant majoritetsbefolkningen om det «norske» kulturelle fellesskapet kan også bidra til utfordringer for andre kulturer til å integrere seg, bli en del av fellesskapet. Som nevnt er en utfordring ved for sterk kulturell integrasjon i et samfunn at den er for lite mottakelig og tilpasningsdyktig i møte med andre kulturer (Schiefløe, 2019, s. 154-155). Det kan tenkes at dette har en betydning for EMF og deres mulighet til å skape bindende sosiale nettverk med nordmenn. En sterk kulturell integrasjon kan slik tydeliggjøre hvem som er med i inn-gruppen, og dermed også hvem som er med i ut-gruppen. På grunn av tydelige forskjeller fra nordmenn i språk, utseende og kulturell kompetanse kan det tenkes at det er lett for EMF å havne i ut-gruppen. Slik kan integrering være utfordrende.

5.5 Kulturkompetanse og opplevd diskriminering

Som nevnt viser funn fra Oppedal & Idsoe (2015, s. 208) at det er en indirekte sammenheng mellom høyt nivå kulturkompetanse og redusert opplevd nivå av diskriminering fra majoriteten blant EMF. Det kan tenkes at ungdommene som inngår i brobyggende sosiale nettverk med nordmenn og dermed utvikler sin kulturkompetanse, unngår opplevelsen av avstand og dermed diskrimineringen fra majoriteten. Motsatt kan ungdommene som ikke inngår i brobyggende sosiale nettverk og derfor ikke utvikler kulturkompetanse om majoritetskulturen oppleve høyere nivå av diskriminering. Således kan en segregert akkulturasjonsstrategi forsterke en følelse av avstand til nordmenn, da segregasjonen vanskeliggjør en økning av kulturkompetanse om majoritetskulturen. På denne måten kan det bli en ond sirkel av opplevd diskriminering og sosial avstand som påvirker og forsterker hverandre. Slik kan manglende kulturkompetanse gjøre integrasjon utfordrende.

5.6 Kategorisering og annerledeshet

I funn-delen vises det til at flere ungdommer opplever det vanskelig å føle seg «norsk» (Bolstad, 2019; Brook & Ottemöller, 2020; Oppedal et al., 2011). Både fordi det ifølge dem innebærer å legge bort sin opprinnelseskultur, men også fordi de gjentatt blir kategorisert

som «etniske» av majoritetsbefolkningen. Den gjentatte kategoriseringen kan bidra til å skape et skille mellom majoritetsbefolkningen og EMF, fordi det påpeker forskjellene og ulikhetene. Å kategorisere noen som deres etnisitet legger føringer for hvordan det oppfattes og forventes at de skal oppføre seg basert på hvilken kategori de er innenfor (Skytte, 2008, s. 48-49). Ved at majoriteten bruker disse kategoriene kan det tenkes å tydeliggjøre at EMF ikke inngår i kategorien «norsk» og de forventninger som er knyttet til den. På denne måten blir kategoriseringen som en motpol til tilhørighet – det skaper forskjeller istedenfor fellesskap. Det kan tenkes at det er derfor flere ungdommer i Oppedal et al. (2011, s. 33-34) er stolt over å tilhøre den norske kulturen, enn de som faktisk føler at de er norske.

Det kan videre tenkes at denne kategoriseringen også bidrar i ungdommenes valg av akkulturasjonsstrategi. Som nevnt føler en del av ungdommene at de må ta i bruk assimilering som akkulturasjonsstrategi for å «passe inn». At noen av ungdommene forbinder normalitet og «ekte» kommunikasjon med å kunne norsk kan tyde på at deres etnisitet og morsmål bidrar til å kategorisere dem som annerledes og gi en følelse av å ikke passe inn (Brook & Ottemöller, 2020, s. 7; Bolstad, 2019, s. 114).

En slik opplevelse av å være annerledes kan tenkes å føre til segregasjon like vel som assimilasjon. Sosial avstand til majoritetsbefolkningen inngår i segregering som akkulturasjonsstrategi (Schiefløe, 2019, s. 182-183). Ved at majoriteten har kategorisert ungdommene sammen kan det bidra til en tilhørighet mellom ungdommene, da det setter ungdommene i én gruppe. Deres fellesskap baserer seg på deres etnisitet – en kategori majoriteten har gitt dem. Dette til tross for at EMF egentlig er en heterogen gruppe med mange ulikheter (Svendsen et al., 2018, s. 8). Slik kan ungdommene oppfatte deres tilhørighet til hverandre basert på majoritetens identifisering av dem som tilhørende til samme kategori (Dahl, 2013, s. 197). Denne kategoriseringen kan gi grunnlag for dannelse av bindende sosiale nettverk. Ettersom å være medlem av bindende sosiale nettverk skaper tilhørighet kan dette styrke følelsen av å høre sammen med andre etniske minoriteter i en gruppe som ses på som en ut-gruppe av samfunnet. Dette kan skape en inn-gruppe som ser på majoriteten som sin ut-gruppe. På denne måten kan medlemmene av gruppen med

etniske minoriteter søke å høre sammen på bakgrunn av majoritetens manglende anerkjennelse av dem som medlemmer av majoriteten.

Slik kategorisering kan tenkes å bidra til å skape tette ungdomsnettverk som kan føre til avvikende atferd hos medlemmene (Schiefløe, 2015, s. 70). Dette viser til hvor viktig det er at sosialarbeideren innehar kunnskap om samfunnsmessige påvirkninger på avvikende atferd og segregering. Slik kan sosialarbeideren ha et helhetlig perspektiv i møte med ungdommene, og søke å forklare en eventuell segregerende akkulturasjonsstrategi med hvordan samfunnet og majoriteten påvirker ungdommene (Fellesorganisasjonen, 2019, s. 5). Som representanter fra majoritetskulturen må sosialarbeidere også unngå kategorisering av EMF og andre etniske minoritetsborgere.

5.8 Integrering

Til tross for alle de overnevnte utfordringene knyttet til tilhørighet med manglende integrering som konsekvens, identifiserer ungdommene i funn-delen også muligheten til å oppleve tilhørighet med en integrasjonsstrategi.

5.8.1 Tilhørighet og integrering – to-veis prosess

Som nevnt kan integrering forstås som deltakelse i samfunnet (Barstad & Molstad, 2020, s. 9-10). Her nevnes jobb og utdanning som sentrale integreringsarenaer. Selv om regjeringen trekker dette opp som et langsiktig integreringsmål om at alle borgere skal bidra økonomisk til samfunnet, viser funn-delen til at flere ungdommer opplever deltakelse på utdanningsinstitusjoner som bidragsgivende til følelsen av å være norsk (Bolstad, 2019, s. 104; Brook & Ottemöller, 2020, s. 8). Å føle tilhørighet til samfunnet og den norske kulturen er som nevnt også et integreringsmål (Meld. St. 30 (2015-2016), s. 96). Slik kan integrering føre til tilhørighet, som igjen kan føre til videre integrering. På denne måten kan opplevelsen av tilhørighet og integrering avhenge av og forsterke hverandre.

5.8.2 Viktighet av ulike typer nettverk

Ved å omgå etnisk norske ungdommer vil EMF kunne bygge det Putnam omtaler som brobyggende sosiale nettverk – nettverk på tvers av miljøer. Dette gir dem en brobyggende

sosial kapital (Schiefløe, 2015, s. 69). Selv om disse nettverkene bidrar til økt kulturkompetanse, da det gir dem mulighet til å lære norsk og lære mer om norsk kultur, er brobyggende nettverk nødvendigvis ikke like rike på sosial støtte og fellesskapsfølelse som bindende sosiale nettverk er (Putnam, 2000, s. 22-23). Å være en del av en gruppe som deler likheter er sentralt for denne typen sosial kapital (Putnam, 1993; Woolcock, 1998 i Ager & Strang, 2008, s. 178). Dette kan forklare hvorfor et flertall av ungdommene opplever det viktig å både ha etnisk norske venner og venner med samme etnisitet (Bolstad, 2019; Brook & Ottemöller, 2020; Eide et al., 2020; Oppedal et al., 2011; Oppedal & Idsoe, 2015). Mens etnisk norske venner kan gi brobyggende sosial kapital, kan venner med samme etnisitet bidra til bindende sosial kapital. Slik kan ulike typer sosiale nettverk sammen bidra til sosial integrasjon (Ager & Strang, 2008, s. 170).

Tilhørighet omhandler følelsen av å være forstått og motta bekreftelse på opplevelser (Salole, 2017, s. 5). Noen av ungdommene i funn-delen opplever som nevnt ikke at etnisk norsk ungdom kan styrke følelsen av tilhørighet på denne måten, da de ikke har kunnskap eller forståelse for hva EMF har opplevd (Eide et al., 2020, s. 560; Oppedal et al., 2011, s. 29-30). I tillegg opplever flere at det er en språkbarriere som gjør det vanskelig å snakke om mindre overfladiske emner med nordmenn (Bolstad 2019, s. 114). Dette kan være en grunn til at EMF i alle tekstene påpeker venner med samme etnisitet som viktig for trivsel i Norge. Kontakt med andre etniske minoriteter kan derfor også føre til integrering, ikke bare segregasjon.

Som nevnt har kontakten med offentlige strukturer også en betydning for integrasjon (Ager & Strang, 2008, s. 178). Sosialarbeidere kan anses som ungdommenes kobling til offentlige strukturer. I Eide et al. (2020, s. 560) beskriver ungdommene en manglende tillit til sosialarbeidere, da de opplever det vanskelig å motta den støtten de ønsker. Oppedal et al. (2011, s. 31) viser også til at ungdommene opplevde praktisk støtte, men lite sosial støtte fra hjelpeapparatet. Ettersom ungdommenes forhold til sosialarbeidere og hjelpeapparatet er betydningsfull for integrering anses det relevant at sosialarbeidere streber etter å ha en god relasjon til ungdommene.

5.8.3 Skolen som integreringsarena

Skolen kan bli en viktig arena for sosial integrasjon gjennom å bidra til brobyggende sosiale nettverk mellom EMF og norske ungdommer. Gjennom å være en arena for sosial integrasjon kan skolen også bidra til kulturell integrasjon. I funn-delen viser ungdommene til brobyggende sosiale nettverk med etnisk norske ungdommer som viktige for å utvikle kompetanse om den norske kulturen, språket og samfunnet – tre elementer som er sentrale i en kulturell integrasjon (Schiefløe, 2019, s. 154-155). Når ungdommene også forteller at en økt sosial og kulturell integrasjon bidrar til følelsen av å være norsk (Bolstad, 2019, s. 104: Brook & Ottemöller, 2020, s. 8), kan det bety at høy sosial og kulturell integrasjon kan styrke følelsen av tilhørighet til et kulturelt fellesskap i Norge. Dette stemmer overens med tilhørighet som begrep, da det å føle tilhørighet til en kultur som nevnt styrkes av å inneha en kulturkompetanse (Schiefløe, 2019, s. 148).

5.8.4 Opprinnelseskultur og nettverk i fraflytterland

Det kan tenkes at opprettholdelse av opprinnelseskultur og kontakt med nettverk i fraflytterland har en betydning for bruk av integrasjon som akkulturasjonsstrategi. Som nevnt er tilhørighet til opprinnelseskultur viktig for å skape en sammenheng mellom fortid, nåtid og fremtid (Oppedal et al., 2011, s. 32). Wade et al. (2005, referert i Kohli, 2011, s. 315) anser opprinnelseskultur som sentralt for EMF ved bosetting. Dette gjenspeilet ungdommer i funn-delen om deres opplevelse av tilhørighet til hjemlandet, kultur og familie som også svært viktig for deres identitet (Bolstad, 2019, s. 66: Oppedal et al., 2011, s. 38). For en ungdom var moren en nøkkelperson i livet hans, og ble beskrevet som en viktig motivasjon for hans dagligliv og vilje til å jobbe (Eide et al., 2020, s. 559). At ungdommene som hadde kontakt med familien i hjemlandet også opplevde mer sosial støtte enn de som ikke hadde det (Oppedal & Idsoe, 2015, s. 207) viser til at nettverk i hjemlandet har en betydning for hvordan EMF opplever og håndterer hverdagen i Norge.

Kontakt med familien i hjemlandet viste også til en høyere kulturkompetanse om ungdommenes opprinnelseskultur enn de som ikke hadde det (Oppedal & Idsoe, 2015, s. 207). Dette kan tyde på at ungdommene som ikke har kontakt med, tilhørighet til og ikke

opplever sosial støtte fra familie og venner i fraflytterlandet har lettere for å velge en annen akkulturasjonsstrategi enn integrering, fordi de ikke har mulighet til å opprettholde og utvikle kulturkompetanse om deres opprinnelseskultur. Dette fordi integrasjon som nevnt innebærer å beholde deler av sin opprinnelseskultur i møte med den norske.

5.9 Nettverk som tillitsskapende i samfunnet

Mens bindende sosiale nettverk generer sosial støtte til medlemmene, kan brobyggende sosiale nettverk bidra til tillit mellom grupperinger i samfunnet, og tilgang til de ressurser som finnes blant medlemmene i nettverket (Schiefløe, 2015, s. 69). Sammen kan det bidra til færre utenforskap av EMF i samfunnet. Utenforskap kan igjen bidra til grupperinger på utsiden av samfunnet, et uønsket utfall i norsk integreringspolitikk (Meld. St. 30, (2015-2016) s. 96). Et samfunn hvor innbyggerne er kulturelt integrert kan slik føre til mindre uro og konflikter (Schiefløe, 2019, s. 154-155). Nettverk med etnisk norske ungdommer og en god relasjon til sosialarbeidere kan sammen hindre at EMF inngår i for tette, bindende sosiale ungdomsnettverk med avvikende atferd (Schiefløe, 2015, s. 70). Slik kan sosiale nettverk ha en samfunnsmessig gevinst – sosial solidaritet, nettverk og tillit mellom grupperinger kan bidra til å redusere sosiale ulikheter gjennom brobyggende sosiale nettverk og utenforskap ved opplevd støtte i bindende sosiale nettverk.

6. Avsluttende

Denne oppgaven har vist til hvilke utfordringer det kan være for enslige mindreårige flyktningers opplevelse av tilhørighet til fellesskap, og hvilke konsekvenser dette kan ha for integrering. Litteraturstudie har blitt brukt som oppgavens metode. På bakgrunn av dette har fire tema blitt definert som oppgavens hovedfunn. Disse er 1) viktigheten av ulike typer nettverk og språk, 2) opplevelse av annerledeshet og kategorisering, 3) skolen som integreringsarena, 4) kulturkompetanse og kulturell identitet. Sammen med relevant teori har oppgaven drøftet hvordan behovet for tilhørighet kan føre til at EMF bruker segregasjon og assimilasjon som akkulturasjonsstrategier fremfor integrasjon. Det er viktig å påpeke at oppgavens funn og drøft ikke nødvendigvis er gjenkjennbart for alle EMF i Norge, men er et forsøk på å belyse et slik viktig tema. Oppgaven viser hvordan møtet mellom majoritet og

EMF kan ha en betydning når det kommer til nettopp akkulturasjonsstrategi. Et press om å passe inn kan føre til assimilering, kategorisering kan føre til segregering. Nettverk bestående av både majoritet og minoritet skaper forskjellige fordeler for EMF, samtidig utgjør slike nettverk sammen også en tillit i samfunnet. For sosialarbeideren er det viktig å inneha kunnskap om utfordringer ved integreringsprosessen fordi det sier noe om hvordan samfunnet og individer kan gjensidig påvirke hverandre.

7. Litteraturliste

- Ager, A. & Strang, A. (2008). Understanding integration: A conceptual framework. *Journal of refugee studies*, 21(2), 166-191.
- Aveyard, H. (2019). *Doing a literature review in health and social care: A practical guide*. (4. utg.). Mc Graw Hill Education.
- Barstad, A. & Molstad, C. S. (2020). *Integrering av innvandrere i Norge: Begreper, indikatorer og variasjoner mellom grupper* (Rapport 2020:44).
<https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/integrering-av-innvandrere-i-norge>
- Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L, Vedder, P. (2006). Immigration youth: Acculturation, identity and adaption. *International association of applied psychology*, 55(3), 303-332.
- Bolstad, F. L. H. (2019). *“No matter where you live, you need to belong”: Unaccompanied minor Afghan refugees’ reflections and experiences of identity, citizenship and integration*. [Masteroppgave. NTNU]
- Brekke, J., Fladmoe, A. & Wollebæk, D. *Holdninger til innvandring, integrering og mangfold i Norge: Integreringsbarometeret 2020*. (Rapport 2020:8).
https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2657621/Integreringsbarometeret_rapport.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Brodtkorb, E. & Rugkåsa, M. (2015). Utfordringer for sosialt arbeid i dag. I Ellingsen, I. T., Levin, I., Berg, B., Kleppe, L. C. (Red.), *Sosialt arbeid: En grunnbok* (s. 299-313). Universitetsforlaget.

- Brook, M. I. & Ottemöller, F. G. (2020). A new life in Norway: The adaption experiences of unaccompanied refugee minor girls. *Children and youth services review*, 117 (2020).
- Eide, K. (2020). Hvem er de enslige mindreårige flyktingene? En kunnskapsoversikt. I Eide, K. (Red.). *Barn på flukt: psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktinger* (2. utg., s. 28-56). Gyldendal.
- Eide, K., Lidén, H., Haugland, B., Fladstad, T. & Hauge, H. A. (2020). Trajectories of ambivalence and trust: experiences of unaccompanied minors resettling in Norway. *European Journal of Social Work*, 23(4), 554-565.
<https://www-tandfonline-com.galanga.hvl.no/doi/pdf/10.1080/13691457.2018.1504752?needAccess=true>
- Dahl, Ø. (2013). *Møter mellom mennesker: Innføring i interkulturell kommunikasjon*. Gyldendal.
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving* (5. utg.). Gyldendal.
- Fellesorganisasjonen (2019). *Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere*. <https://www.fo.no/getfile.php/1311735-1585635696/Dokumenter/Din%20profesjon/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>
- Forente nasjoner (2019, 21. juni). *Flyktinger*. FN. <https://www.fn.no/tema/flyktinger>
- Forente nasjoner (1989). *FNs konvensjon om barnets rettigheter: Vedtatt av De forente nasjoner 20. november 1989; Ratifisert av Norge 8. januar 1991 (Rev. oms. mars 2003 med tilleggsprotokollar)*. Barne- og familiedepartementet.
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdf/v/178931-fns_barnekonvensjon.pdf
- Forsberg, C. & Wengström, Y. (2015). *Att göra systematiska litteraturstudier: värdering*,

analys och presentation av omvärldsforskning. (4. utg.). Natur & kultur.

Jacobsen, D. I. (2010). *Forståelse, beskrivelse og forklaring: innføring i metode for helse- og sosialfagene*. (2. utg.). Cappelen Damm.

Kaya, M. S. (2010). Innvandrere og integrering – utfordringer i å forstå tilpasningsmønstre. I Kaya, M. S., Høgmo, A. & Fauske, H. (Red.), *Integrasjon og mangfold: Utfordringer for sosialarbeideren* (s. 50-95). Cappelen.

Kirkeberg, M. I. (2020). Demografi. I Kirkeberg, M. I. & Lunde, H. (Red.). *Enslige mindreårige flyktninger 1996-2018: Demografi, utdanning, arbeid og inntekt*. (s. 16-26). (Rapporter 2020/13). <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/attachment/416335?ts=1711597fb30>

Kohli, R. K. S. (2011). Working to ensure safety, belonging and success for unaccompanied asylum-seeking children. *Child Abuse Review*, 20(5), 311-323. <https://doi.org/10.1002/car.1182>

Meld. St. 30 (2015-2016). *Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk*. Justis- og beredskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-30-20152016/id2499847/>

Oppedal, B. & Idsoe, T. (2015). The role of social support in the acculturation and mental health of unaccompanied minor asylum seekers. *Scandinavian journal of psychology*, 56, 203-211.

Oppedal, B., Seglem, K. B., Jensen, L. (2009). *Avhengig og selvstendig: Enslige mindreårige flyktningers stemmer i tall og tale* (Rapport 2009:11). <https://www.fhi.no/publ/eldre/avhengig-og-selvstendig.-enslige-mi/>

Oppedal, B., Jensen, L., Seglem, K. B. & Haukeland, Y. (2011). *Etter bosettingen: psykisk*

helse, mestring og sosial integrasjon blant ungdom som kom til Norge som enslige mindreårige asylsøkere (Rapport 2011:8).

<https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2011/rapport-20118-etter-bosettingen-psykisk-helse-mestring-og-sosial-integrasjon-blant-ungdom-som-kom-til-norge-som-enslige-mindrearige-asylsokere-pdf.pdf>

Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schusters paperbacks.

Salole, L. (2017). *Hvordan finne tilhørighet uten å miste seg selv? Om identitet hos barn som vokser opp med flere kulturer*. Voksne for barn.
http://flyktning.helsekompetanse.no/sites/flyktning.helsekompetanse.no/files/WEB_EXIT%20%28Norsk%29_jan17_0.pdf

Schiefloe, P. M. (2015). *Sosiale landskap og sosial kapital: Nettverk og nettverksforskning*. (2. utg.). Universitetsforlaget.

Schiefloe, P. M. (2019). *Mennesker og samfunn: Innføring i sosiologisk forståelse* (3. utg.). Fagbokforlaget.

Skytte, M. (2008). *Etniske minoritetsfamilier og sosialt arbeid*. (2. utg.). Gyldendal.

Svendsen, S., Berg, B., Paulsen, V., Garvik, M. & Valenta, M. (2018).

Kunnskapsoppsummering om enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger.

<https://samforsk.no/Publikasjoner/2018/Kunnskapsoppsummering%20om%20enslige%20midreårige%20asylsøkere%20og%20flyktninger%20WEB.pdf>

Wollebæk, D. & Seggaard, S. B. (2011). Sosial kapital – hva er det og hvor kommer det fra? I Wollebæk, D. & Seggaard, S. B. (Red.), *Sosial kapital i Norge* (s. 25-50). Cappelen.

Vedlegg 1

DATABASE	DATO	SØKEORD/KOMBINASJON	ANTALL TREFF	KOMMENTARER
Google Scholar	13.04.21	Enslige mindreårige flyktninger AND integrering	911	Fant rapporten «etter bosettingen: psykisk helse, mestring og sosial integrasjon blant ungdom som kom til Norge som enslige mindreårige asylsøkere» av Oppedal et al. (2011)
SocIndex	14.04.21	Unaccompanied minor refugees AND Norway AND experiences	2	Fant artikkelen «trajectories of ambivalence and trust: Experiences of unaccompanied refugee minors resettling in Norway» av Eide et al. (2020)
Oria	20.04.21	Unaccompanied minor refugees AND belonging AND Norway	142	Avgrenset søket til å være innenfor 2011-2021. Fant artiklene «The role of social support in the acculturation and mental health of unaccompanied minor asylum seekers» av Oppedal & Idsoe (2015) og «A new life in Norway: The adaption experiences of unaccompanied minor refugee girls» av Brook & Ottemöller (2020).
Google Scholar	19.04.21	Unaccompanied minor refugees AND belonging AND Norway	3650	Avgrenset søket til å være innenfor 2011-2021. Fant artikkelen «No matter where you live, you need to belong: Unaccompanied minor refugees' reflections and experience of identity, citizenship and integration» av Bolstad (2019). I dette søket dukket også artiklene av Oppedal & Idsoe (2015), Brook & Ottemöller (2020) og Eide et al. (2020) opp.